

Variabilitet og endring i utviklingen av epistemiske konstruksjoner i norsk som andrespråk: et dynamisk bruksbasert perspektiv

Paulina Horbowicz, Marte Nordanger og Gunhild Tveit Randen
Høgskolen i Innlandet

Sammendrag

I denne artikkelen utforskes utviklingen av en gruppe konstruksjoner med epistemiske betydninger i de individuelle læringsløypene til to voksne norskinnlærere i samtaledata samlet inn over en periode på ca. fire måneder i løpet av deres andre halvår på norskkurs. Dataene analyseres med utgangspunkt i prinsipper fra dynamisk bruksbasert teori (Verspoor et al. 2011). Analysene viser at konstruksjoner med *tror/vet* er den mest frekvente uttryksmåten for epistemisitet, etterfulgt av adverbialer, først og fremst representert ved *kanskje*, og konstruksjoner med adjektiv, som *det er sant*. Modalverb og modalpartikler med epistemisk betydning forekommer nesten ikke. Analysene avdekker imidlertid også kvalitative forskjeller mellom de to innlærerne: Den ene ser ut til å nå lenger i å utvikle et variert og fleksibelt repertoar enn den andre. Videre framstår noen konstruksjoner svært varierte, som konstruksjoner med *tror*, mens andre ser ut til å være mer formuleske, for eksempel enheten *det er sant*. Vi argumenterer for at funnene viser at dynamiske bruksbaserte prinsipper som ikke-linearitet, variabilitet og konstruksjonsbasert læring er virksomme prosesser i andrespråksutvikling.

Nøkkelord: *norsk som andrespråk; epistemisitet; konstruksjoner; dynamiske systemers teori; bruksbasert teori; longitudinell flerkasusstudie*

Innledning

I denne artikkelen utforsker vi bruken og utviklingen av epistemiske konstruksjoner hos to voksne innlærere av norsk som andrespråk. I sin primære betydning signaliserer epistemiske konstruksjoner hvordan taleren forholder seg til sannhetsverdien i et utsagn (Lyons 1977). Samtidig oppfyller epistemiske uttrykk en rekke diskursregulerende og mellommenneskelige funksjoner: Ochs omtaler epistemiske konstruksjoner som en av «the basic linguistic resources for constructing/realizing social acts and social identities» (1996:420). Det å ha et språklig repertoar for å uttrykke epistemisitet¹ kan altså betraktes som nødvendig for å oppnå mål i samtalen, kunne forhandle sosial identitet og utøve aktørskap i interaksjon. Til tross for den sosiale og interaksjonelle betydningen av epistemisitet er denne kategorien lite utforsket i norsk som andrespråk. I norsk kan kategorien uttrykkes med svært ulike, og ofte komplekse, leksikalske og syntaktiske midler fra partikler og adverb til *det*-setninger og uttrykk med *tror/vet/antar*. Selv om disse uttrykksmåtene har paralleller i andre språk, og dermed ikke nødvendigvis vil være ukjente for innlærere, tilsier den semantiske og syntaktiske kompleksiteten at det er grunn til å anta en gradvis utvidelse av repertoaret.

Det overordnede forskningsspørsmålet i denne studien er: *Hva karakteriserer utviklingen av epistemiske konstruksjoner hos to innlærere av norsk som andrespråk?* Datagrunnlaget er to individuelle læringsløyper studert gjennom muntlige samtaler tatt opp over et tidsrom på ca. fire måneder med hver av de to innlærerne. Analysene bygger på bruksbasert teori (usage-based linguistics, heretter UBL) og dynamiske systemers teori (DST).

Teoretisk bakgrunn

Andrespråklæring i et dynamisk bruksbasert perspektiv

I UBL forstås den mentale representasjonen av språk som «the cognitive organization of one's experience with language» (Bybee 2006:711).

¹ I denne studien benytter vi oss av termen 'epistemisitet' som er en direkte oversettelse av det engelske *epistemicity* (Boye 2012). Termen brukes også på dansk (Mortensen 2012). Kategorien omtales nærmere i Teoretisk bakgrunn.

Altså antas det at språklæring er et resultat av den kognitive behandlingen av inputen innlæreren har blitt eksponert for. Konstruksjonen regnes som den grunnleggende språklige enheten. Konstruksjoner er konvensjonaliserte form–mening-tilordninger der en gitt morfologisk og syntaktisk form assosieres med et bestemt innhold (Ellis 2006). Språklig kunnskap består av ulike konstruksjoner som læres gjennom bruk, og som varierer fra leksikalsk spesifikke idiomatiske uttrykk til mer abstrakte, generelle mønstre (Goldberg 2006; Goldberg og Casenhiser 2008; Langacker 1987). Mønstre og konstruksjoner antas å utvikle seg gradvis fra faste enheter, via halvutfylte konstruksjoner (Eskildsen 2012) som *jeg kan ikke VERB*, til delvis eller fullt ut abstrakte skjema (Roehr-Brackin 2014; Tomasello 2003). Regulære mønstre vil trekkes ut og skjematiseres på bakgrunn av erfaring med *eksemplarer* av en konstruksjon som ligner hverandre. Dette kan omtales som *den bruksbaserte læringsløypa* (trajectory) (jf. Roehr-Brackin 2014). For andrespråklæring innebærer dette blant annet at også formularer, ofte definert som uanalyserte, automatiserte flerordsuttrykk, kan være utgangspunkt for utvikling (jf. Nistov et al. 2018).

Formulaisk språkbruk er imidlertid ikke begrenset til startpunktet for språklæring. Innenfor UBL antar man snarere at konstruksjoner kan lagres både som leksikalsk spesifikke enheter og som fleksible mønstre (jf. Eskildsen 2009). Med andre ord forsvinner ikke nødvendigvis formularet selv om konstruksjonen skjematiseres. Ellis (2012) bruker metaforen *leksikalske og fraseologiske teddybjørner* om høyfrekvente basisord og formulaiske enheter som innlærere «klamrer seg» til for å fylle gitte diskursfunksjoner, men understreker samtidig rollen disse kan spille for videre språkutvikling. I denne studien er formular operasjonalisert som en konstruksjon som gjentas uten å variere syntaktisk, morfologisk eller leksikalsk (jf. Data og metode).

Dynamiske systemers teori (DST) er rettet mot å forklare endring og utvikling i komplekse og dynamiske systemer (De Bot og Larsen-Freeman 2011). Verspoor og Behrens (2011) benytter termen dynamisk bruksbasert (DUB) om tilnærminger til andrespråkutvikling som kombinerer DST og UBL, og understreker dermed kompatibiliteten mellom de to perspektivene. Vi omtaler også denne studien som dynamisk bruksbasert. Innenfor DST forstår man, i likhet med i UBL, språkutvikling som *emergent* ved at utvikling gror fram som resultat av bruk. Man antar videre *ikke-linearitet*, altså at utvikling er preget av variabilitet og både

progresjon og regresjon, *sensitivitet til utgangspunktet* og *avhengighet av indre og ytre ressurser*. Systemet er selvorganiserende og i konstant bevegelse; forandring skjer i og forårsakes av interaksjon med de språklige omgivelsene. Det vil si at systemene er åpne og adaptive (de Bot og Larsen-Freeman 2011; Larsen-Freeman 1997). Et videre kjennetegn på komplekse systemer er at ulike deler og subsystemer interagerer og henger sammen. Systemene er innføydd i hverandre, dermed vil endring i én del påvirke systemet som helhet.

Et komplekst, dynamisk system vil vekse mellom variable og stabile stadier og vil alltid trekkes mot såkalte *attraktortilstander*, det vil si tilstander som systemet «foretrekker» å være i på et bestemt tidspunkt, og som det er vanskelig å komme videre fra. I andrespråksammenheng kan attraktortilstander være forårsaket av tidligere ervervede språkkunnskaper, altså tverrspråklig innflytelse. Det vil si at systemet «slår seg til ro» i mønstre som er kjent fra før, uten at disse nødvendigvis er mål-språklige. Attraktortilstand blir dermed en metafor for stagnasjon.

For å forstå hvordan endring og utvikling i komplekse dynamiske systemer foregår, er longitudinelle kasusstudier nødvendige. Denne typen data belyser prosessen og utfyller på den måten tverrsnittstudier av grupper (Lowie og Verspoor 2019). Hovedfokuset rettes mot variabilitet, forstått som variasjon i bruk over et gitt tidsrom hos et individ.² Rasjonalet bak variabilitet som et funksjonelt utgangspunkt for endring er at det skaper et nødvendig grunnlag for seleksjon: Innlæreren må ha seleksjonsmulighet for å kunne velge den løsningen som fører til videre utvikling. Forskning innenfor psykologi har vist at tidlig variasjon i strategier for blant annet problemløsning er relatert til videre læring, og at variabilitet innenfor et kort tidsrom er forbundet med varig endring (Van Dijk et al. 2011:58). Verspoor og Van Dijk (2011:86) trekker videre fram at for å forstå samspillet mellom ulike delsystemer er det viktig å se på interaksjonen mellom komponenter i utvikling. Utvikling defineres som vekst eller økning i kompleksitet (Verspoor og Van Dijk 2011:85). Konstruksjoner kan stå i ulikt forhold til hverandre: Forholdet kan være *støttende*, det vil si at når den ene utvikler seg, utvikler den andre seg også. Det kan være et *konkurrerende* forhold mellom konstruksjoner slik

² Variabilitet har i praksis blitt operasjonalisert både som variabilitet i tokenfrekvens og typefrekvens i en variabel hos et individ over tid (Lesonen et al. 2018: u.u.a). I denne studien bruker vi variabilitet først og fremst om endring i tokenfrekvens, men vi kommer også inn på endring i typeantall.

at utviklingen av én avtar når den andre øker, og konstruksjoner kan stå i en *betinget* relasjon, der den ene er en forløper for den andre. Kunnskap om hvordan ulike komponenter interagerer, kan kaste nytt lys over betydningen av variabilitet og interindividuell variasjon i læringsprosessen, og kan sammen med innsikt om konstruksjons- og formularbasert læring bidra til ny kunnskap om andrespråksutvikling. I det følgende vil vi først ta for oss studier som tangerer epistemisitet i norsk som andrespråk, og deretter forskning som har dokumentert bruksbaserte og dynamiske læringsprinsipper i andrespråksutvikling.

Tidligere forskning

Det finnes lite forskning på tilegnelse av epistemisitet i norsk som andrespråk. Golden og Kulbrandstad (2013) har undersøkt pronomenbruk og evaluerende verb i et utvalg andrespråkstekster (hovedsakelig i spennet fra A2 til B1-nivå) i et innlærerkorpus (ASK). Studien viser blant annet hvordan bruken av *jeg* sammen med epistemiske verb som *tro* og *vite* kan bidra til å gi uttrykk for sterkere aktørskap. Med utgangspunkt i samme korpus sammenlignet Svensson (2013) uttrykk for modalitet i norsk første- og andrespråk. Et av funnene er at modalverb³ brukes med liknende frekvens uavhengig av ferdighetsnivå, noe som kan tyde på at de tilegnes tidlig i språkutviklingen. Et annet funn er at det adverbiale repertoaret på A2-nivå er begrenset til *kanskje*, *sikkert* og enkelte modalpartikler, og at «et bredere spekter som likner på det vi finner i morsmålskorpuset, først er til stede på B2-nivå» (Svensson 2013:179). Andrespråksbrukere tar imidlertid lite i bruk kombinasjoner av modalverb og modaladverbial. I muntlig språk har en sammenligning av adverbiale modalmarkørers frekvens hos første- og andrespråkstalere av norsk vist at modalpartikler nesten ikke er representert i talen til andrespråksbrukere (Horbowicz 2017). En slik forskjell er også funnet i tekster skrevet av første- og andrespråksbrukere (Horbowicz og Janik 2018). Vi kan oppsummert forvente at det epistemiske repertoaret til andrespråksinnlærere vil være kjennetegnet av et begrenset antall uttrykk, blant annet modale adverbialer og syntaktiske konstruksjoner, men sjelden modalpartikler.

Forskning på andrespråksutvikling med utgangspunkt i DST og UBL gir indirekte prediksjoner for utviklingen av et epistemisk repertoar. For

³ Svensson (2013) skiller ikke mellom modalverb brukt med deontisk og epistemisk betydning.

eksempel viser studier av tilegnelse av evaluerende konstruksjoner i finsk som andrespråk og negasjon i engelsk som andrespråk at høy tidlig variabilitet er assosiert med videre utvikling (Lesonen et al. u.u.a.; Verspoor et al. 2008). Det vil si at innlærere som bruker flere ulike former og varierer i bruken over tid, har en tendens til å nå lenger. Videre avdekker forskning på blant annet andrespråksskriving betydningen av ikke-linearitet (Spoelman og Verspoor 2010; Verspoor et al. 2012), det vil si progresjon og tilbakegang. Disse longitudinelle studiene analyserer også interaksjonen mellom ulike komponenter i språkssystemet: Verspoor et al. (2012) finner at leksikalske endringer skjer før syntaktiske i elevers andrespråksskriving på engelsk, mens Spoelman og Verspoor (2010) avdekker at mens ordkompleksitet utvikler seg parallelt med både setnings- og NP-kompleksitet, ser NP- og setningskompleksitet ut til å stå i et konkurrerende forhold. Også Lesonen et al. (2018), som har vært en sentral inspirasjon for dette arbeidet, dokumenterer at konkurranse mellom adjektiviske og verb-baserte evaluerende konstruksjoner i tidlige faser gradvis erstattes av en støttende relasjon. Man kan altså anta at også et epistemisk repertoar vil inkorporere flere konstruksjoner og utvikle kompleksitet gradvis og rykkvis, og konstruksjonene vil i perioder, gjerne i tidlige faser, kunne opptre som konkurrenter.

Forskningen er imidlertid mer sprikende når det gjelder betydningen av formularer og den bruksbaserte læringsløypa for andrespråksutvikling. Eskildsen har gjennom en serie artikler undersøkt utvikling av språklige konstruksjoner i engelsk som andrespråk fra et UBL-perspektiv. I en studie av en spansktalende innlærers utvikling av engelsk (Eskildsen 2009) finner han at bruken av modal verbet *can* utvikler seg fra leksikalsk spesifikke instansieringer, som *I can write*, til halvfaste uttrykk med ulike leksikalske verb (av type *I can VERB*). Eskildsen (2012) undersøker utviklingen av negerende konstruksjoner hos to innlærere av engelsk. Studien argumenterer for at gjentakende faste uttrykk, som *I don't know*, danner utgangspunkt for utviklingen av et fleksibelt repertoar. Betydningen leksikalsk spesifikke uttrykk har for andrespråksprosessen, underbygges ytterligere i Eskildsen (2015): Ja/nei-spørsmål og wh-spørsmål i S2 engelsk utvikler seg fra leksikalsk spesifikke mønstre og halvutfylte konstruksjoner (eks. *Are you from Mexico? What/where is x?*). Samtidig avdekker studien at de to innlærerne som studeres skiller seg fra hverandre når det gjelder grad av skjemativering: Den ene utvikler repertoaret mer enn den andre.

Også Lesonen et al. (2018) konkluderer med at mens én evaluerende verbkonstruksjon, *haluta*-konstruksjonen ('ønske/ha lyst til'), så ut til å utvikle seg fra et fast formular, var *tykätä*-konstruksjonen ('like') variert fra start (Lesonen et al. 2018). Roehr-Brackin (2014) finner et lignende mønster i en undersøkelse av utvikling av perfektiv-konstruksjoner med *gehen* ('gå') og *fahren* ('reise/dra') hos en instruert tyskinnlærer med engelsk som førstespråk: Mens konstruksjoner med *fahren* utvikler seg fra få eksemplarer til mer abstrakte skjema, er bruken av *gehen* tidlig fleksibel og variabel. I en nyere studie av fire voksne finskinnlærere konkluderer Lesonen et al. (u.u.b) med at evaluerende konstruksjoner i liten grad kan spores tilbake til leksikalsk spesifikke enheter (formularer), men snarere fungerer som produktive mønstre fra begynnelsen. Ellis og Ferreira-Junior (2009a, b) dokumenterer derimot en utviklingsløype der leksikalsk spesifikke instansieringer av en konstruksjon leder an. De finner at transitivkonstruksjoner utvikler seg på bakgrunn av eksemplarer som inneholder verb med prototypisk betydning og generisk funksjon, for eksempel *give* for ditransitive verbkonstruksjoner og *put* for forårsaket bevegelse (caused motion). De konkluderer med at spesifikke verb fungerer som *banebrytere* (path-breaking). Til sist viser Hammarberg (2008) at *det är*, omtalt som en *grammatisk formelsekvens*, tidlig inngår i flere ulike syntaktiske konstruksjoner hos innlærerne av svensk. Dette eksemplifiserer hvordan deler av et uttrykk kan være fast, selv om konstruksjonen som helhet framstår som produktiv. Oppsummert er altså ikke forskningen helt entydig når det gjelder betydningen av den bruksbaserte læringsløypa for andrespråklæring, og det gjenstår å undersøke om mulige årsaker til sprikende resultater kan ligge i individuelle forskjeller, tidligere ervervede språkkunnskaper eller betydningen av instruksjon. Like fullt impliserer denne forskningen at *variabilitet* (f.eks. Lesonen et al. u.u.a; Verspoor et al. 2008), *ikke-linearitet* (Eskildsen 2012; Eskildsen og Cadierno 2009; Spoelman og Verspoor 2010), *avhengighet* og *samspill* mellom komponenter (Lesonen et al. 2018, u.u.a; Spoelman og Verspoor 2010; Verspoor et al. 2012) og *formularbruk og konstruksjonsbasert læring* (f.eks. Ellis og Ferreira-Junior 2009a, b; Eskilden 2009, 2012; Lesonen et al. u.u.b) kan tilføre ny innsikt i studiet av andrespråkutvikling. Det er hva disse prosessene kan fortelle om utvikling av epistemisitet, som er fokus for denne studien.

Epistemisitet

Epistemisitet betegner en språklig kategori som signaliserer talerens vurdering av sannhetsverdien ved det som blir sagt (Lyons 1977:797). I faglitteraturen omtales den vanligvis som en type modalitet (Heritage 2012; jf. Faarlund et al. 1997), og følgelig må mye av innsikten om epistemisitet utledes fra studier av modalitet. Boye (2012) oppfatter epistemisitet som en bred kategori bestående av to underkategorier: *epistemisk støtte* og *evidensialitet*. Epistemisk støtte omfatter uttrykk som signaliserer talerens grad av sikkerhet angående ytringens sannhetsverdi (f.eks. *Jeg tror han kommer; Han kommer nok*), mens evidensialitet oppgir kilden som holdningen er basert på (f.eks. *Han kommer visst; Han skal komme*).

I verdens språk kan epistemisitet uttrykkes med en rekke grammatiske, leksikalske og prosodiske, så vel som paralingvistiske midler (Lyons 1977:797), og uttrykksmidlene varierer på tvers av språk (Boye 2012:3). I norsk assosieres kategorien først og fremst med modalverb som *kunne* og *måtte*, og modalpartikler som *nok* og *visst* (Faarlund et al. 1997:580–3, 824). Løken (1997:55) sier imidlertid at epistemisk betydning sjelden uttrykkes med modalverb alene, men snarere med adverb (som *kanskje*) eller kombinasjoner modalverb + adverb/partikkel (som *kunne kanskje* eller *kan nok*). Blant andre epistemiske uttrykksformer finner vi også verb som *tro* og *anta*, og adjektiver som *mulig* og *sikker* (Svensson 2013). I denne studien ser vi på følgende konstruksjoner som kan uttrykke epistemisitet i norsk:

1. konstruksjoner med leksikalske verb, som *tro*, *anta* og *vite*;
2. konstruksjoner med modalverb, som *kunne* og *måtte*;
3. konstruksjoner med adjektiver, som *sikker*, *sant* og *mulig*;
4. frittstående leksemer i adverbialposisjon, dvs. adverb som *kanskje* og *faktisk*, og partikler som *nok* og *visst*.

De ulike epistemiske konstruksjonene angir støtte til ytringens innhold, og dette semantiske fellestrekket gjør at de kan betraktes som ekvivalenter, til tross for at de i utgangspunktet formidler noe ulik grad av støtte (jf. *Jeg tror han kommer* vs. *Jeg er sikker på at han kommer*). Likevel kan ikke betydningen til epistemiske uttrykk fastsettes uavhengig av kontekst (Mortensen 2012:83), og epistemiske former som i utgangspunktet uttrykker ulik grad av støtte, vil kunne ha overlappende

funksjon i interaksjonen. For eksempel vil ulike uttrykk med epistemisk betydning, som *det tror jeg også*, *det er sant*, og *kanskje det*, kunne fungere som sekvensavslutning og sånn sett på lignende vis bidra til samtaleens tematiske utvikling (jf. Heritage 2012).

Innad i et språk vil det videre være variasjon i bruken av epistemiske uttrykk knyttet til sjanger og kontekst. I engelske samtaledata har for eksempel Kärkkäinen funnet at fraser av type *I think (that)*, adverb og modalverb til sammen utgjør 97 % av alle epistemiske uttrykk (2003:37). Pietrandrea (2018) har funnet at leksikalske og syntaktiske konstruksjoner for epistemisitet dominerer i italiensk samtaledata, mens modalverbene brukes lite. Med utgangspunkt i disse studiene antar vi at også norsk muntlig språkbruk kjennetegnes av at noen epistemiske konstruksjoner er mer frekvente enn andre.

Data og metode

Denne studien tar for seg utviklingen av et repertoar for epistemisitet hos to voksne innlærere i en kritisk fase av språklæringsprosessen, i den forstand at de allerede har nådd et kommunikativt funksjonelt nivå, men skal utvikle språket sitt videre til et mer avansert nivå.

Forskningsdesign og deltakere

Dataene vi har brukt i denne studien, inngår i et større prosjekt, *Utvikling av språklige konstruksjoner i norsk som andrespråk: Et bruksbasert perspektiv*,⁴ og består av henholdsvis ni og åtte samtaler over ulike tema mellom to innlærere, Emilio og Linda,⁵ og en svært avansert bruker av norsk som andrespråk, Paulina. Paulina hadde vært deltakernes norsk-lærer før innsamlingen startet, og hun er også en av forskerne bak denne studien. Samtalene er samlet inn regelmessig gjennom et tidsrom på ca. fire måneder (se vedlegg 1). Disse fire månedene er de siste av et in-

⁴ Det samlede datasettet består av både skriftlige og muntlige data, samt kvalitative intervjuer om personlige erfaringer knyttet til språklæring, flerspråklighet og språkbruk, fra sju voksne deltakere på samme norskkurs over en periode på ca. et halvt år. Datainnsamlingen begynte ca. tre måneder etter kursets oppstart, først med kun skriftlige data, og to måneder senere ble det samlet inn vekselvis muntlige og skriftlige data med ca. en ukes mellomrom.

⁵ Deltakerne er anonymiserte. Det er samlet inn 9 samtaler med Emilio og 8 samtaler med Linda.

tensivt norskkurs, fra nybegynnernivå med mål om å oppnå B2-nivå, over ett akademisk år ved en norsk institusjon for høyere utdanning. Deltakerne i studien har altså gått på norskkurs i fem måneder når innsamlingen av muntlige data begynner. De får norskundervisning fire dager i uka, og de studerer ikke andre fag. Begge har deltidsjobber der de har noe anledning til å snakke norsk. De bruker altså norsk på flere arenaer. Emilio er i tjuetårene og har spansk som førstespråk, mens Linda er i trettiårene og har engelsk som førstespråk. Linda har også en partner som snakker norsk, men oppgir at engelsk er dominerende i hverdagen. Også Emilio har gode engelskferdigheter, og i tillegg har begge vokst opp med flere språk. Norsk er dermed bare ett av språkene de har i sitt flerspråklige repertoar.⁶ Da innsamlingen av muntlige data startet, hadde Emilio bodd i Norge i 6 måneder, mens Linda hadde vært i Norge i 1 år og 11 måneder.

Samtalene tok utgangspunkt i et forhåndsbestemt tema (se vedlegg 1), men deltakerne kunne i stor grad påvirke hvordan samtalen utviklet seg. Selv om dataene ikke er samlet inn for å bevisst elisitere epistemiske uttrykk, utgjør samtaletema en potensiell svakhet ved datasettet. For eksempel ble deltakerne i prosjektuke 3 og 10 bedt om å resonnerer omkring hva de *trodde* skjedde på et bilde, noe som kan ha medvirket til en økning i bruk av epistemiske konstruksjoner i uke 3 (samtidig ser vi ikke lignende uregelmessighet i prosjektuke 10, jf. Resultater). Det er samtidig viktig å bemerke at epistemiske uttrykk oppfyller en rekke diskursregulerende og mellommenneskelige funksjoner, og man kan dermed anta at de forekommer naturlig i samtaler uavhengig av tema. I praksis anser vi analysene av token-frekvens som mer sårbare for temapåvirkning enn analyser av type-antall og variasjon i bruken av de ulike kategoriene. En annen faktor som ikke er blitt analysert, er samtalepartnerens bruk av epistemiske konstruksjoner og potensiell gjenbruk av deltakerne, altså «priming». Imidlertid betrakter vi ikke nødvendigvis priming utelukkende som en feilkilde, fordi all bruk, også gjenbruk, bidrar til læring og utvikling. Samtalene på samme datapunkt hadde alltid samme tema, slik at tema- eller teksttypebestemt variasjon kan sies å være mindre relevant for sammenligning deltakerne imellom (jf. vedlegg 1).

⁶ Emilio har i tillegg brukt to andre språk i familiesammenheng. Linda kan også to andre språk i tillegg til førstespråket engelsk, ett av dem i familiesammenheng. Av hensyn til deltakernes anonymitet, velger vi å ikke oppgi den totale språklige profilen.

Forskningsspørsmål

I denne studien er vi interessert i å undersøke utvikling og samspillet mellom de ulike konstruksjonstypene over tid, det vil si i hvilken grad de ulike kategoriene konkurrerer, betinger eller støtter hverandre (jf. Verspoor og Van Dijk 2011). I tillegg ser vi på hvilken rolle formularer spiller for utvikling, uten at vi, siden vi ikke har tilgang til innlærernes første ytringer på norsk, antar at dette nødvendigvis impliserer startpunktet for språkutvikling (jf. Tomasello 2003). I Lesonen et al. (u.u.b) operasjonaliseres skjematiseringsprosessen som et kontinuum, fra leksikalsk spesifikke, formulaiske uttrykk, via «nesten-formulaiske» og halv-skjematiserte konstruksjoner til fullt ut abstrakte skjema. Vi finner det hensiktsmessig å holde oss til tre nivåer og antar at epistemisitet vil uttrykkes gjennom både fleksible konstruksjoner (skjematiserte) og halvfaste med én åpen plass (delvis skjematizerte) og faste (formulaiske) mønstre i datamaterialet. Det overordnede forskningsspørsmålet – *Hva karakteriserer utviklingen av epistemiske konstruksjoner hos to innlærere av norsk som andrespråk?* – besvares med utgangspunkt i følgende delspørsmål:

- 1) I hvilken grad er samspillet mellom de ulike kategoriene for epistemiske konstruksjoner støttende, betinget eller konkurrerende?
- 2) I hvilken grad er utviklingen av epistemiske konstruksjoner variabel og ikke-lineær?
- 3) I hvilken grad er deltakernes epistemiske repertoar preget av formulaiske enheter og halvfaste uttrykk?

For å undersøke dette analyserer vi utvikling av token-frekvens og typeantall i det epistemiske repertoaret over tid.

Framgangsmåte i analysene

Alle samtalene er ortografisk transkribert i ELAN (Sloetjes og Wittenburg 2008). Dataene er normalisert ut fra antall finitte verb, dvs. at vi har registrert bruksfrekvensen av de ulike epistemiske uttrykkene per 100 finitte verb. Ved å ta utgangspunkt i bruksfrekvens blir det mulig å sammenligne funn i samtaler av ulik lengde (se vedlegg 1). For å sikre interrater-reliabilitet i kodingen av finitt verb og de fire kategoriene har hele materialet blitt gjennomgått av to av artikkelforfatterne.

Analysen har to steg. Det første tar for seg hvordan bruken utvikler

seg på et overordnet kvantitativt plan. Denne analysen legger grunnlaget for å svare på delspørsmål 1 og 2 og tar sikte på å belyse variabilitet og utvikling i bruksfrekvensen over tid, samt hvilket forhold de ulike kategoriene står i til hverandre gjennom læringsprosessen.

Analysens andre del fokuserer på antall typer i hver kategori og svarer først og fremst på delspørsmål 2 og 3. Denne analysen undersøker det faktiske inventaret med sikte på å avdekke hvilke spesifikke uttrykk og mønstre som er i bruk, samt utvikling av kompleksitet gjennom økt typevariasjon.

Kategoriene vi har arbeidet ut fra i analysen, er ulike når det gjelder det lingvistiske uttrykket. Kat. 1, 2 og 3 består av typiske flerordsuttrykk som *jeg vet ikke* og *jeg tror det* (kat. 1), *det kan være* (kat. 2), og *det er sant* og *jeg er sikker* (kat. 3). Kat. 4 omfatter adverb og partikler (f.eks. *kanskje*, *faktisk* og *jo*), som analyseres som enkeltleksem. Kategoriene som består av flerordskonstruksjoner, er mer komplekse fordi de kan variere både leksikalsk og syntaktisk. For eksempel vil *jeg tror* kunne etterfølges av et anaforisk pronomen (*jeg tror det*) eller av en nominal leddsetning der *at* kan være eksplisitt uttrykt eller utelatt. Videre kan konstruksjonen omfatte negasjon, subjektet og verbformen kan variere, og subjektet kan være invertert som i *det tror jeg ikke* eller i *tror jeg* brukt som tagg. Sist, men ikke minst, må man anta at også idiosynkratiske⁷ typer forekommer, slik som *jeg tror nei*. På bakgrunn av denne kompleksiteten har vi valgt å dele kat. 1 inn i to hovedkonstruksjoner som vi anser som prototypiske,⁸ nemlig to ulike SUBJ-VERB-COMPL-konstruksjoner med henholdsvis *tror* og *vet* som kjerne. Under disse har vi, inspirert av Eskildsen (2012, 2015), spesifisert undertyper som viser hvilke ulike variasjoner konstruksjonen kan forekomme i. I praksis har vi vurdert ulike typer ut fra (a) hva slags type komplement som følger (merk at *at*-setninger med og uten uttrykt subjunksjon er telt som ulike typer),⁹ (b) syntaktisk variasjon knyttet til negasjon og leddfølge, samt

⁷ Det vi her omtaler som idiosynkratiske konstruksjoner, vil ikke nødvendigvis være eksklusive for andrespråksbruk. Det er likevel relevant å skille ut konstruksjoner deltakerne bruker som ikke er i tråd med målspråksnormen, da de forteller noe om graden av variabilitet på ulike stadier i et system i endring.

⁸ Med *prototypisk* mener vi den undertypen av en konstruksjon som er mest representativ for konstruksjonen.

⁹ Vi har altså ikke regnet med mer enn det første ordet i komplementet, hvilket innebærer at selv om det er variasjon internt i leddsetningene, bidrar ikke det til typeantallet: «Jeg tror at han kommer» og «Jeg tror at jorda er rund» er altså to token

(c) leksikalsk og morfologisk variasjon i form av ulike verbformer og variasjon i subjekt. Type (a) er assosiert med delvis skjemativering, mens (b) og (c) antyder et høyere skjematiseringsnivå. Tabell 1 viser en oversikt over ulike syntaktiske subtyper av konstruksjonene (type a og b ovenfor). For kat. 3, konstruksjoner med adjektiv, har vi ikke funnet det nødvendig å utarbeide en taksonomi, fordi konstruksjonen i liten grad brukes i andre former enn den prototypiske varianten med initialt subjekt (jf. del 4). Det samme gjelder kat. 2, modalverbkonstruksjoner, da disse nesten ikke forekommer i materialet.

Tabell 1 Oversikt over ulike mønstre innenfor kat. 1: tror- og vet-konstruksjoner.

KONSTRUKSJONER I KATEGORI 1: SUBJ VERB COMPL			
TROR-konstruksjon		VET-konstruksjon	
SUBTYPE	TYPER	SUBTYPE	TYPER
SUBJ TROR COMPL	Jeg tror det Jeg tror at Jeg tror det (x) Jeg tror ja Jeg tror nei Jeg tror	SUBJ VET COMPL	Jeg vet det Jeg vet at Jeg vet hva Jeg vet hvordan Jeg vet hvis
SUBJ (NEG) TROR NEG COMPL	Jeg tror ikke det Jeg tror ikke at Jeg ikke tror det	SUBJ (NEG) VET NEG COMPL	Jeg vet ikke Jeg vet ikke hva Jeg vet ikke hvis/om Jeg ikke vet
COMPL (SUBJ) TROR SUBJ	Det tror jeg Han tror jeg Det jeg tror Tror jeg	COMPL (SUBJ) VET SUBJ	Det vet jeg Det jeg vet Vet jeg
COMPL (SUBJ) TROR SUBJ NEG	Det tror jeg ikke Det jeg ikke tror	COMPL (SUBJ) VET (SUBJ) NEG	Det vet jeg ikke vet ikke Det jeg ikke vet

Resultater

Resultatene vil bli presentert som to kasstudier. Vi har valgt en slik framstilling for å synliggjøre særtrekk ved de individuelle utviklingsprofilene.

av samme type, mens «Jeg tror det», «Jeg tror han kommer» og «Jeg tror at han kommer» er tre token og tre typer.

Emilios repertoar av epistemiske konstruksjoner

Tar vi utgangspunkt i tabell 2, som viser frekvensene for de ulike epistemiske konstruksjonene, ser vi at informanten Emilios bruk av epistemiske konstruksjoner generelt øker gjennom dataperioden. Selv om det er variasjon, viser de samlede tallene at de fleste høye frekvensene forekommer fra prosjektuke¹⁰ 9 og utover. Det ser altså ut til å være en kvantitativ endring i bruken av epistemiske konstruksjoner fra omtrent midt i datainnsamlingsperioden. Dataene fra uke 3, som har høye forekomster av epistemiske uttrykk, og uke 16, som har betraktelig lavere forekomster av epistemiske uttrykk enn samtaleene før og etter, skiller seg imidlertid ut fra det generelle bildet. Økningen i uke 3 kan henge sammen med temaet for samtalen. Samtidig er det viktig å merke seg at epistemiske konstruksjoner generelt ser ut til å bli mer frekvent i løpet av denne perioden, noe som kan tolkes dithen at betydningen av tema er begrenset.

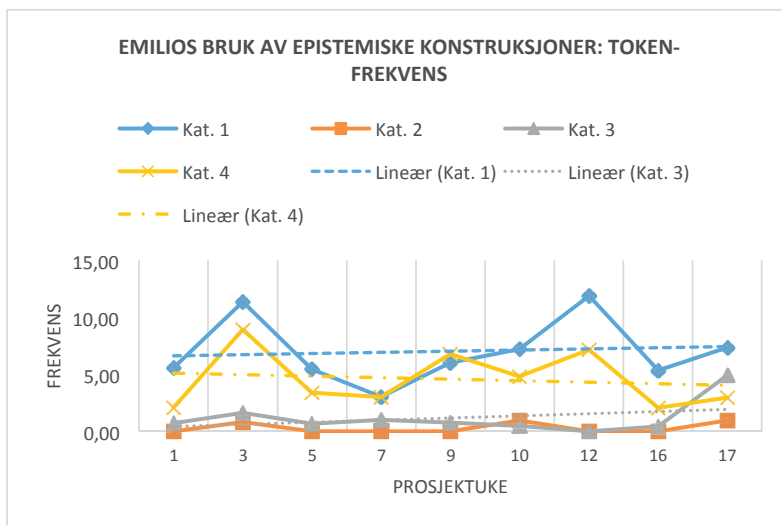
Tabell 2 Forekomster av 4 kategorier epistemiske konstruksjoner hos Emilio. Abs. står for antall forekomster, og Rel. for frekvens per 100 finite verb.

Prosjektuke	Kat. 1 TROR/VET		Kat. 2 MODALVERB		Kat. 3 ADJEKTIV		Kat. 4 ADVERBIALER		Samlet		Antall finite verb
	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	
1	8	5,59	0	0	1	0,70	3	2,10	12	8,39	143
3	14	11,38	1	0,81	2	1,63	11	8,94	28	22,76	123
5	8	5,44	0	0	1	0,68	5	3,40	14	9,52	147
7	3	3,03	0	0	1	1,01	3	3,03	7	7,07	99
9	8	6,02	0	0	1	0,75	9	6,77	18	13,53	133
10	15	7,21	2	0,96	1	0,48	10	4,81	28	13,46	208
12	20	11,90	0	0	0	0	12	7,14	32	19,05	168
16	13	5,37	0	0	1	0,41	5	2,07	19	7,85	242
17	15	7,35	2	0,98	10	4,90	6	2,94	33	16,18	204

Figur 1 viser utviklingslinjene for hver kategori fra uke 1 til uke 17 omtrent fire måneder senere (se vedlegg 2 for oversikt over Emilios epistemiske konstruksjoner). Her kan vi se at særlig kat. 1 (konstruksjoner med *tror* og *vet*) og 4 (adverbialer) er preget av variabilitet i tokenfre-

¹⁰ Heretter referert til som *uke* (merk imidlertid at det ikke snakk om kalenderuke, men ukenummer i prosjektperioden/datainnsamlingsperioden).

kvens. Kat. 1 har to tydelige topper, mens variabiliteten i kat. 4 understrekes av tre klare, om enn lavere, topper. Trendlinjene for disse to kategoriene antyder at bruken er relativt jevn for kat. 1, mens de viser en svak nedgang i bruken av epistemiske adverb. Konstruksjoner med adjektiv (kat. 3) brukes i liten grad, men gjør et byks i siste prosjektuke. Trendlinjene for kat. 3 og kat. 4 beveger seg mot hverandre, hvilket antyder at bruken av den ene synker mens den andre øker. I kat. 2, som omfatter modalverb i epistemisk betydning, finner vi også generelt få forekomster, men konstruksjonen *det kunne være* og *det kan være* forekommer sporadisk (i uke 3, 10 og 17). Modalverbkonstruksjoner ser ut til å komme senere til anvendelse enn de andre kategoriene.

Figur 1 Bruk av epistemiske konstruksjoner hos Emilio (token-frekvens per 100 finitte verb), med lineære trendlinjer for kategori 1, 3 og 4.

Med utgangspunkt i figur 1 kan det se ut til at forholdet mellom kat. 1 og 4 er støttende; de to kategoriene står for majoriteten av epistemiske uttrykk gjennom hele datainnsamlingsperioden (med unntak av uke 17) og følger samme utviklingsmønster (de øker og minker samtidig). Når det gjelder utvikling av kompleksitet innenfor kategoriene, bør man undersøke om økningen i token-frekvens etterfølges av økt ty-

pevariasjon. Analysene av antall typer for kat. 1, framstilt i tabell 3, avslører at *tror*-konstruksjonen brukes med et svakt økende type-antall (med de høyeste tallene i de siste ukene), mens dette ikke er like tydelig for *vet*-konstruksjoner.

Tabell 3 Typeantall og antall token i kategori 1, 3 og 4 hos Emilio.

Prosjektuke	Kategori 1				Kategori 3			Kategori 4		
	TROR-konstr.		VET-konstr.		ADJEKTIV			ADVERBIALER		
	Type	Token	Type	Token	Type	Token	Token «det er sant» (%)	Type	Token	Token kanskje (%)
1	3	5	2	3	0	0	0	3	3	33
3	4	6	5	8	2	2	0	2	11	55
5	4	4	3	4	1	1	0	4	5	40
7	2	3	0	0	1	1	0	2	3	67
9	2	2	3	6	1	1	100	5	9	33
10	4	7	6	8	1	1	100	4	10	70
12	6	13	4	7	0	0	0	3	12	58
16	7	10	2	3	1	1	100	3	5	60
17	5	7	5	8	3	10	80	4	6	17

Hvis man undersøker hvilke konstruksjoner som skjuler seg bak tallene i tabell 3, kan man imidlertid se en kvalitativ endring i denne kategorien (jf. vedlegg 2). Emilio bruker mer og mer komplekse strukturer gjennom innsamlingsperioden. I tilfellet *tror*-konstruksjoner forekommer invertert ordstilling *COMPL tror jeg* allerede i uke 1 og 3, men vi ser en økning i bruk (token-antall) fra uke 10. Tempusvariasjon i kjerneverbet dukker opp første gang i uke 5. Uke 17 skiller seg ut med bruk av preteritumsformer, anvendt i svært komplekse strukturer som *jeg trodde det ville være*. Negasjon forekommer først i *tror*-konstruksjonen i andre halvdel av datainnsamlingsperioden, fra uke 10. I uke 16 observerer vi også variasjon i subjeksform. Bruken av konstruksjoner med *vet* viser derimot en svak utvikling fra den potensielt faste enheten *jeg vet ikke*, som er den mest frekvente typen *vet*-konstruksjon i Emilios inventar (fram til uke 16 er dette den eneste *vet*-konstruksjonen som forekommer flere ganger per samtale,

jf. vedlegg 2), til typer som inneholder setningskomplementer (*jeg vite ikke hva* og *jeg vet ikke hva* i uke 3 og 5) og typer uten negasjon (med to unntak fra uke 9). Bruk av anaforisk pronomen som komplement (*jeg vet det*) forekommer kun én gang, i uke 17, og det samme gjelder invertert ordstilling (*det vet jeg*). Analysene avdekker altså at epistemiske uttrykk med *tror* både først, og først og fremst, forekommer i ikke-negert konstruksjon, mens epistemiske uttrykk med *vet* først og mest frekvent brukes i en negert variant (se vedlegg 2).

I kat. 4, som inneholder epistemiske adverbialer, finner vi 6 leksemer (*kanskje, faktisk, egentlig, selvfølgelig, selvsagt* og *jo*), og *kanskje* er det mest frekvente. Selv om forholdet mellom type og token ikke viser tydelig økende tendens i datainnsamlingsperioden, kan vi se en viss kvalitativ utvikling i det at modalpartikkelen *jo* forekommer fra midtveis i datainnsamlingen i prosjektuke 9 og 17 (jf. vedlegg 2).

Når det gjelder kat. 3, konstruksjoner med epistemiske adjektiver, er token-frekvensen lav gjennom hele perioden, selv om vi ser en økning i siste uke (17) til en frekvens på 4,9, mens frekvensen i tidligere uker lå på mellom 0 og 1,63 (jf. tabell 2). I siste uke ser vi også at både antall typer og token i kat. 3 øker, mens tilsvarende for kat. 4 minker, noe som kan tyde på at konstruksjoner med adjektiv og adverb står i et konkurranseforhold til hverandre. Trendlinjene for kat. 3 og 4 underbygger dette inntrykket. Likevel er det viktig å understreke at det er snakk om konkurranse i form av bruksfrekvens og ikke når det gjelder utvikling av kompleksitet, da både *kanskje* og *det er sant* utgjør en mindre andel av det totale antallet i siste uke enn på tidligere datapunkt.

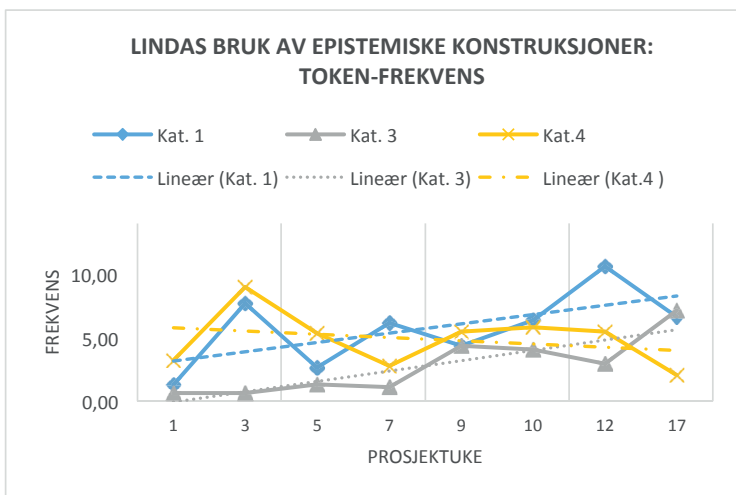
Lindas repertoar av epistemiske konstruksjoner

Lindas repertoar av epistemiske uttrykk omfatter konstruksjoner med *tror* og *vet* (kat. 1), konstruksjoner som utnytter adjektiv (kat. 3) og adverb (kat. 4). Modalverbkonstruksjoner med epistemisk betydning (kat. 2) forekommer ikke i repertoaret. Utfra tabell 4 (neste side), som viser Lindas samlede bruk av epistemiske konstruksjoner, ser vi, liksom hos Emilio, en generell tendens til økt bruk av epistemiske uttrykk i andre halvdel av datainnsamlingsperioden; med unntak av uke 3 finner vi de høyeste frekvensene mot slutten av innsamlingen.

Figur 2 (neste side) viser utviklingslinjene basert på token-frekvens for de tre aktuelle kategoriene epistemiske konstruksjoner (se også vedlegg 3 for en oversikt). Her ser man at i de første samtalene er kat.

Tabell 4 Forekomster av 4 kategorier epistemiske konstruksjoner hos Linda. Abs. står for antall forekomster, og Rel. for frekvens per 100 finitte verb.

Prosjektuke	Kat. 1 TROR/VET		Kat. 2 MODALVERB		Kat. 3 ADJEKTIV		Kat. 4 ADVERBIALER		Samlet		Antall finitte verb
	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	
1	2	1,28	0	0	1	0,64	5	3,21	8	5,13	156
3	12	7,69	0	0	1	0,64	14	8,97	27	17,31	156
5	4	2,67	0	0	2	1,33	8	5,33	14	9,33	150
7	11	6,15	0	0	2	1,12	5	2,79	18	10,06	179
9	8	4,37	0	0	8	4,37	10	5,46	26	14,21	183
10	11	6,40	0	0	7	4,07	10	5,81	28	16,28	172
12	29	10,62	0	0	8	2,93	15	5,49	52	19,05	273
17	13	6,63	0	0	14	7,14	4	2,04	31	15,82	196

Figur 2 Bruk av epistemiske konstruksjoner hos Linda (token-frekvens per 100 finitte verb), med lineære trendlinjer for kategori 1, 3 og 4. Kategori 2 forekommer ikke.

4, epistemiske adverbialer, den mest frekvente, men dette endrer seg ved den fjerde samtalen da kat. 1, konstruksjoner med *tror* og *vet*, gjør et byks, mens forekomstene i kat. 4 synker noe. Kat. 3, konstruksjoner med adjektiv, er den kategorien i materialet som utvilsomt øker mest og jevnest i løpet av prosjektperioden: fra en token-frekvens på 0,64 ved første innsamling til 7,14 i siste samtale. Det er også mindre tydelige topper og fall i denne kategorien, selv om bruken ser ut til å øke betraktelig fra uke 7 til 9 (fra 1,12 til 4,37). Fram til uke 7, og også i uke 9 og 10, oppviser kat. 1 og 4 samme bruksmessige variabilitet, de øker og minker i takt selv om den faktiske token-frekvensen er ulik. Fra uke 10 derimot ser det ut til at kat. 1 og 4 tar ulike løyper. Når man så ser på utviklingen innenfor kat. 3, kan det se ut til at økning i bruken av konstruksjoner med epistemiske adjektiv påvirker bruken av de andre. Fra uke 9 blir konstruksjoner innenfor kat. 3 betraktelig mer frekvent, mens bruken av adverb stabiliseres og deretter synker. For øvrig faller også bruken av konstruksjoner med *tror* og *vet* i uke 17, samtidig som kat. 3 øker.

Trendlinjene for kat. 3 og 4, som krysser hverandre i uke 10, styrker inntrykket av at det kan være snakk om en gradvis økende konkurranse om bruk mellom konstruksjoner med adjektiv (kat. 3) og adverb (kat. 4). Imidlertid viser trendlinjene at bruken av konstruksjoner både innenfor kat. 1 og 3 øker; det er kun epistemiske adverbialer (kat. 4) som har en fallende kurve. Dette indikerer at Linda i denne perioden av språklæringsprosessen i økende grad benytter syntaktiske konstruksjoner for å uttrykke epistemisitet, muligens på bekostning av leksikalske midler.

Analysen av antall typer i kat. 1 viser generell høy typevariabilitet med tydeligst økning i antall typer for konstruksjoner med *vet* (jf. tabell 5). Linda bruker først og fremst *tror* i mønstre som *jeg tror (det)* eller *jeg tror* etterfulgt av en fullstendig setning. Idiosynkratiske former som *jeg tror fordi* og *jeg tror nei* forekommer også. Det er få forekomster av mønsteret som tar i bruk *at*, selv om mange av konstruksjonene inneholder leddsetning der subjunksjonen er utelatt. For eksempel forekommer mønsteret *jeg tror det er* hyppig hos Linda.¹¹ Vi ser kun én forekomst med invertert ordstilling i uke 5 (*ja tror jeg det*). Dette kan tyde på at det epistemiske uttrykket er lite inkorporert i den syntaktiske

¹¹ Vi betrakter dette mønsteret som en *tror*-konstruksjon med en påhektet *det er*-sekvens. Imidlertid er det ikke usannsynlig at mønsteret *jeg tror det er* fungerer som en enhet i Lindas repertoar.

strukturen i teksten. I tilfellet *vet*-konstruksjonen kan man se tegn til økende kompleksitet, i form av hvilke komplementer som følger *jeg vet ikke*-mønsteret. *Jeg vet ikke* etterfulgt av *hvor* forekommer allerede prosjektuke 5, før setningskomplementer innledet med *hva* og *hvorfor* dukker opp i uke 7, *hvordan* og *hvem* i uke 12, og til sist *hvis* i uke 17. Samtidig bruker ikke Linda det anaforiske pronomenet *det* sammen med *vet*-konstruksjonen. Hos Linda forekommer *vet* tre ganger uten negasjon (uke 1, 5 og 9), og da i konstruksjoner med et annet subjekt enn *jeg*. Motsatt finner man et eksempel på negert *tror*-konstruksjon i siste uke.

Tabell 5 Typeantall og antall token kategori 1, 3 og 4 hos Linda.

Prosjektuke	Kategori 1				Kategori 3			Kategori 4		
	TROR-konstr. ¹²		VET-konstr.		ADJEKTIV			ADVERBIALER		
Type	Token	Type	Token	Type	Token	Token «Det er sant» (%)	Type	Token	Token kanskje (%)	
1	1	1	1	1	1	100	1	5	100	
3	7	9	1	3	1	1	100	1	14	100
5	1	1	3	3	1	2	100	1	8	100
7	4	7	3	4	1	2	100	1	5	100
9	2	3	5	5	2	8	87,5	2	10	80
10	5	7	4	4	1	7	100	1	10	100
12	6	23	6	6	1	8	100	2	15	93,3
17	3	7	5	6	1	14	100	1	4	100

I kat. 3 og 4 er inventaret av epistemiske uttrykk lite variert. I kat. 3 forekommer nesten utelukkende *det er sant*. Her øker også antall token markant fra uke 9 (*er det riktig* står for én forekomst i uke 9). I kat. 4 brukes to leksemer, *kanskje* og *selyfølgelig*, men i alle prosjektuker (med unntak av uke 9 og 12) står *kanskje* for 100 % av forekomstene i denne kategorien. Typeantallet i disse to kategoriene er følgelig lavt. Når det gjelder utvikling forstått som økende kompleksitet (jf. Teoretisk bakgrunn), er det dermed ingen meningsfull relasjon mellom epistemiske adverbialer og konstruksjoner med adjektiv (ingen av dem utvikler seg), men det er altså mulig at konstruksjoner som *det er sant* spiser seg inn

på domener som har vært realisert med adverb av typen *kanskje* (og konstruksjoner med *jeg tror*, da token-frekvensen i kat. 1 også avtar mot slutten av innsamlingen).

Diskusjon

Individuelle og generelle trekk ved læringsløyper i utviklingen av epistemiske konstruksjoner

Analysene omtalt ovenfor avdekker individuelle læringsløyper, men det er også visse tendenser som er felles for begge innlærerne. Generelt uttrykker Emilio epistemisitet hyppigere enn Linda. Det ser imidlertid ut til at bruken gjør et hopp på omtrent samme tidspunkt hos begge to, nemlig i uke 9, omtrent midt i datainnsamlingen. De to har videre lignende profiler når det gjelder kat. 1 (konstruksjoner med *tror/vet*) og 4 (adverbialer): Kat. 1 og 4 oppviser høyest variabilitet (token-frekvensen stiger og faller). Med tanke på typevariabilitet er denne klart høyest i kat. 1 (de to andre kategoriene er langt mer stabile). Hos Emilio følger også kat. 1 og 4 hverandre, mens relasjonen er mer asymmetrisk hos Linda: I tidlige prosjektuker har kategoriene en lignende utvikling, men omtrent midtveis skiller de lag og opptrer delvis som motpoler. Kat. 3 (konstruksjoner med adjektiv) brukes med økt token-frekvens hos begge underveis i innsamlingsperioden, men økningen er jevnere og har flere tydelige stigninger hos Linda enn hos Emilio. Hos Emilio er konstruksjoner med *tror* og *vet* (kat. 1) den mest frekvente kategorien fra start, mens disse først får denne posisjonen hos Linda i uke 7, nesten halvveis ut i innsamlingsperioden. Dette kan tyde på at det er noen forskjeller ut over de rent kvantitative mellom de to, særlig i innsamlingsperiodens første del. Det er bare Emilios inventar som inkluderer epistemiske konstruksjoner med modalverb, men de er lite frekvente. Det er flere mulige grunner til den lave bruksfrekvensen av modalverb i epistemisk betydning. Input-frekvens vil potensielt kunne ha betydning, men norsk muntlig språk har hittil ikke blitt undersøkt med fokus på dette.¹² I skriftlige data har derimot Løken (1997:55) vist at epistemisk betydning sjelden uttrykkes av modalverb alene, men snarere av modaladverb eller modale kombinasjoner (verb + adverb/partikkel). Imidlertid forekommer ikke

¹² Pietrandrea (2018) har for eksempel funnet at modalverb i epistemisk betydning er lite frekvente i muntlig italiensk.

slike komplekse konstruksjoner av type *jeg tror nok* og *det kan kanskje være* i deltakernes språkbruk, noe som for øvrig stemmer med funnene i Svensson (2013, jf. Teoretisk bakgrunn).

Analysen av antall typer avdekker hvordan inventaret innad i hver kategori utvikler seg over tid. I lys av bruksbasert teori er det interessant å merke seg at typetallet er relativt høyt gjennom hele innsamlingsperioden, spesielt for konstruksjoner med *tror* og *vet*. Dette indikerer at bruken er variert og fleksibel allerede når datainnsamlingen starter. I DST knyttes denne typen variabilitet til videre utvikling. For begge deltakerne er typeantallet høyest i kat. 1, mens kat. 3 er preget av økende token-frekvens alene, spesielt hos Linda. Emilio har høyere typeantall enn Linda i kat. 4, hvilket innebærer en større leksikalsk variasjon. Likevel står *kanskje* for mange av forekomstene også hos ham, med unntak av uke 17. De to deltakerne har noe ulike profiler i kat. 1: Begge har en økende token-frekvens og utvikler det man kan kalle en *syntagmatisk* variasjon, det vil si variasjon i hvilke komplementer som kan stå med *tror* og *vet* (jf. type a under Data og metode), mens det er først og fremst hos Emilio at utviklingen også kan sies å være *paradigmatisk*, altså variasjon innad i konstruksjonen, som at leddfølgen i økende grad varieres og verbet forekommer i ulike tempus (jf. type b og c). Økt syntagmatisk variasjon, som innebærer at konstruksjonen har en åpen komplementplass, tolker vi som et tegn på delvis skjemativering (jf. Lesonen et al. u.u.b). Paradigmatisk variasjon, derimot, er assosiert med høyere grad av skjemativering (jf. Eskildsen 2009; Lesonen et al. u.u.b).¹³ Nedenfor kommer vi inn på hva dette betyr for utvikling av kompleksitet.

Samspillet mellom epistemiske konstruksjoner i utviklingen av det totale repertoaret

I DST er det sentralt at de ulike komponentene i et system er tett sammenvevde og påvirker hverandre, slik at endring i én del av systemet vil påvirke helheten (De Bot og Larsen-Freeman 2011). I denne studien har vi sett på utvikling og interaksjon i et subsystem innenfor systemet som helhet, nemlig epistemiske konstruksjoner. De ulike epistemiske konstruksjonene kan ses på som dels funksjonelle ekvivalenter, og de er

¹³ Termene «paradigmatisk» og «syntagmatisk» er hentet fra strukturalistisk lingvistik. I denne artikkelen bruker vi dem uten en slik tilknytning og uten at vi regner dem som beskrivelser av hvordan språk er organisert i individet.

«growers» som vil kunne utvise ulike typer samspill over tid (Van Dijk og Verspoor 2011). Delspørsmål 1 retter seg mot interaksjonen mellom de ulike kategoriene epistemiske uttrykk deltakerne bruker. *Tror-* og *vet-*konstruksjoner (kat. 1) ser generelt ut til å stå i et støttende forhold til epistemiske adverbialer (kat. 4), i form av at token-frekvensene øker i takt. Man kan også observere mulige konkurranseforhold mellom flere av kategoriene på ulike tidspunkt i innsamlingsperioden: Adjektiviske konstruksjoner (kat. 3) ser ut til å fortrenge adverbialer (kat. 4) mot slutten av datainnsamlingen. Det vil si at når token-frekvensen av adjektiviske konstruksjoner øker, reduseres bruken av adverbialer. Dette kan observeres hos begge deltakerne, men det er særlig synlig hos Linda der *kanskje*, som med få unntak er den eneste realiseringen av kat. 4, nærmest forsvinner ut av bruk når *det er sant* øker. Hos Linda kan det også observeres en antydning til konkurranse mellom *tror/vet-*konstruksjonen og konstruksjoner med adjektiv i uke 9 og 17: Når bruken av *det er sant* skyter fart i disse ukene, faller token-frekvensen av *tror/vet-*konstruksjoner.

Disse to funnene er basert på token-frekvens, og de sier dermed ikke noe om utvikling av kompleksitet i form av økt typevariasjon (Verspoor og Van Dijk 2011). Token-frekvens er ikke desto mindre viktig for innprenting og automatisering (Bybee 2006), som igjen kan danne utgangspunkt for at en konstruksjon gradvis åpnes opp og blir mer fleksibel (jf. Ellis 2012). Slik sett kan man anta at også økt token-frekvens kan ha en indirekte påvirkning på utvikling av kompleksitet.

Når det gjelder samspill mellom komponentene i utviklingen av økt kompleksitet forstått som typeantall, kan man se enkelte tendenser hos Emilio. Økt token-frekvens av *det er sant* og samtidig økt typeantall i kat. 3 i uke 17, sammenfaller med økt typeantall i bruken av adverbialer (kat. 4). Samtidig kan man spørre seg hvorvidt det er plausibelt at en slik korrelasjon også innebærer kausalitet. I så fall måtte det dreie seg om en sammenheng mellom leksikalsk og syntaktisk utvikling, der økt ordforråd danner grunnlag for økning i syntaktisk kompleksitet (jf. Teoretisk bakgrunn; Verspoor og Van Dijk 2011:86).

Variabilitet og ikke-linearitet?

Delspørsmål 2 dreide seg om hvorvidt utviklingen er kjennetegnet av variabilitet og ikke-linearitet. Ikke-linearitet forstås her som at utviklingen ikke er jevn, men går i rykk og napp, og vokser og avtar. Blant

annet ser man flere eksempler hos Emilio på at inverterte konstruksjoner med *tror* forekommer enkeltvis tidlig i prosjektperioden (uke 1 og 3) for så å forsvinne ut av bruk før de kommer tilbake med økt frekvens (3 forekomster per samtale) i andre halvdel av perioden (uke 10 og 12). Det samme gjelder epistemiske konstruksjoner med modalverb som forekommer midt i prosjektperioden og så igjen i siste samtale. Hos Linda forekommer en invertert og negert *tror*-konstruksjon allerede i uke 3 (*tror jeg ikke*), men denne konstruksjonen benyttes ikke senere i prosjektperioden (*tror* med negasjon forekommer en gang i siste prosjektuke).

Variabilitet kan forstås på flere nivåer. Lesonen et al. (2018) påviser høy grad av tidlig variabilitet i bruken av evaluerende uttrykk i finsk som andrespråk, der variabilitet viser til at token-frekvensen varierer mellom de ulike datapunktene. Variabilitet i form av varierende token-frekvens over tid, kan man også observere hos Emilio og Linda, først og fremst innenfor kategorien med *tror/vet*-konstruksjoner, men også i bruken av epistemiske adverbialer (jf. figur 1 og 2). Konstruksjoner med epistemiske adjektiv er den minst variable, og hos Emilio nest minst brukte, og dette er også den kategorien med minst utvikling av kompleksitet. Verspoor og Van Dijk (2011) antar, som tidligere nevnt, en sammenheng mellom variabilitet forstått som tilstedeværelsen eller bruken av ulike varianter, og videre kompleksitetsutvikling. I lys av dette er det interessant at Emilio har et større epistemisk repertoar gjennom hele perioden og et mer variert inventar ved datainnsamlingens slutt enn Linda: I løpet av perioden bruker Emilio alle de fire epistemiske kategoriene, flere subkonstruksjoner med *tror* og *vet* og flere epistemiske adverbialer enn Linda, og han ser ut til å nå lenger i å utvikle fleksible *tror/vet*-konstruksjoner (jf. paradigmatisk utvikling). Emilio kan altså se ut til å være mer utprøvende, hvilket gir ham flere seleksjonsmuligheter, noe som kan påvirke videre progresjon i læringsløypa. Men det er også mønstre i materialet som verken kan betegnes som variable eller ikke-lineære, som konstruksjoner med adjektiv (kat. 3). Analysene synliggjør også at kategoriene vi har operert med, faktisk integreres i det epistemiske repertoaret i en rekkefølge som langt på vei er felles: Hos begge dominerer *tror/vet*-konstruksjoner (kat. 1) og epistemiske adverb (kat. 4) i tidlige faser før adjektiviske konstruksjoner kommer inn, mens konstruksjoner med epistemiske modalverb generelt ser ut til å tas inn i repertoaret etter at de tre andre typene er etablert (hvis de overhodet

kommer i bruk). Med andre ord kan det tenkes at utviklingen av epistemisitet hos disse to følger en form for læringsløype uten at det er snakk om uavhengige stadier eller en jevn utvikling fra mindre til mer kompleks. En svakhet ved variabilitetsanalysene som tar utgangspunkt i token-frekvens, er som nevnt at token-frekvensene kan være sårbare for betydningen av samtaletema (jf. Data og metode). Imidlertid taler den generelle økningen i bruk hos begge, sammen med ulike mønstre knyttet til enkelte datapunkt, for eksempel uke 7 der Emilios bruk faller og Lindas stiger, for at betydningen av tema er begrenset. Vi regner det som mindre sannsynlig at tema ville påvirke bruken av de ulike kategoriene, samt utviklingen av type-variabilitet inkludert syntagmatisk og paradigmatisk variasjon.

Formulaiske enheter i utviklingen av epistemiske konstruksjoner

Delspørsmål 3 går inn i den konstruksjonsbaserte læringen og spør i hvilken grad formulaiske og halvfaste/halvutfylte enheter preger bruken av epistemiske konstruksjoner. Som allerede nevnt brukes noen uttrykk i uendret form gjennom hele prosjektperioden, noe som kan tyde på at de fungerer som formularer, uten at vi på bakgrunn av dataene kan fastslå med sikkerhet at de er uanalyserte (jf. Teoretisk bakgrunn). For eksempel ser vi at epistemiske uttrykk som utnytter adjektiv, særlig hos Linda, er dominert av enheten *det er sant*. Tidligere introduserte vi begrepet *leksikalske og fraseologiske teddybjørner*, og man kan argumentere for at *det er sant*, spesielt i Lindas tilfelle, fungerer som en slik teddybjørn-konstruksjon. *Det er sant* hos Linda kan alternativt forstås som et eksempel på en *attraktortilstand*, der språkssystemet har slått seg til ro i en tilstand som det vil koste mye å komme seg videre fra. *Kanskje* kan se ut til å ha en lignende, dominerende funksjon blant epistemiske adverbialer hos begge. Tidligere studier har også vist at *kanskje* brukes tidlig i norsk som andrespråk (Svensson 2013).

Analysene viser videre noen interessante tendenser når det gjelder konstruksjoner med *tror* og *vet*. *Tror*-konstruksjonen med negasjon forekommer først sent i innsamlingen, mens *vet*-konstruksjonen motsatt sjelden forekommer uten negasjon. Dette er tydeligst hos Linda, der verken *jeg vet ikke* eller *jeg tror* brytes opp med tempusvariasjon (i uke 12 forekommer *mange visste ikke*, men merk at her er subjektet endret), eller variasjon i leddfølge i løpet av innsamlingsperioden, som begge kan knyttes til økt skjemativering (jf. paradigmatisk variasjon). Dette

kan tyde på at disse konstruksjonene, eller delene av *tror/vet*-konstruksjonen (begge forekommer med ulike komplementer), utgjør relativt faste enheter hos Linda. I lys av innsikten om at formulaiske og abstrakte mønstre kan lagres parallelt (jf. Teoretisk bakgrunn), kan det tenkes at Linda bruker «gamle» formularer og delvis skjematiskerte mønstre side om side. På bakgrunn av den frekvensmessige skjevheten mellom negerte og ikke-negerte mønstre, kan man også spekulere i om *tror/vet*-konstruksjonen utvikler seg fra ulike prototypiske mønstre: SUBJ *tror* COMPL og SUBJ *vet* NEG COMPL. Her kan det nevnes at *I don't know* står for en høy andel av negasjonskonstruksjoner med mønsteret SUBJ *don't* VERB i Eskildsens materiale (2012), noe som tyder på at *know* er et prototypisk verb for negasjonskonstruksjonen i engelsk (jf. Ellis og Ferreira-Junior 2009a, b).

Konklusjon og videre forskning

I denne studien har vi analysert endringer og variabilitet i repertoaret for epistemisitet som kan observeres i longitudinelle, tette data. Den type data har hittil sjelden vært brukt i studier av norsk som andrespråk, og de gir innsikt i prosessene som ligger til grunn for utvikling, som utfyller gruppestudier (Lowie og Verspoor 2019). Studien etterlater like fullt noen ubesvarte spørsmål som danner grunnlag for videre forskning.

Denne studien peker ut en mulig læringsløype for epistemiske konstruksjoner, replikerbar gjennom nye kasusstudier og gruppestudier. Samtidig avdekker analysene en rekke kvalitative forskjeller i utviklingen av kompleksitet, som for eksempel grad av syntagmatisk og paradigmatisk variasjon og bruk av formulaiske enheter kontra fleksible konstruksjoner. Ved å følge innlærere over et lengre tidsrom, fra tidlige ytringer på andrespråket og gjennom flere år med bruk, ville det være mulig å si noe mer om betydningen av den bruksbaserte læringsløypa. Korpusdata vil videre gjøre det mulig å analysere språkbruken opp mot input.

Studiens design gjør det ikke mulig å undersøke hvilken funksjon for eksempel Lindas «teddybjørner» har. Her ville en kvalitativ analyse med fokus på hvordan interaksjonelle faktorer påvirker bruk, kunne fortelle mer om rollen som formulaiske enheter spiller i interaksjonen og for språklæringen. Golden og Kulbrandstad (2013) antyder at subjektive

konstruksjoner med *tror* og *vet* gir mulighet til å utøve aktørskap i samtaler. Videre kvalitative analyser vil kunne svare på om dette også er et relevant perspektiv for å forstå Lindas *det er sant*.

I dynamisk bruksbasert teori, som denne studien har tatt utgangspunkt i, forstås endring i hovedsak som selvorganisering, og implisitt læring gjennom bruk tillegges stor vekt. Imidlertid har Roehr-Brackin (2014) dokumentert at implisitt eksemplarbasert læring og eksplisitt læring kan forekomme side om side. Videre kvalitative analyser av bruk av affordanser (jf. Eskildsen 2012), metakommentarer og pauser ville kunne fortelle mer om det situerte i utviklingen, men også om hvordan implisitte og eksplisitte prosesser, samt metaspråklig bevissthet, samvirker i denne fasen av Linda og Emilios andrespråksutvikling. Når det er sagt, viser denne studien at ikke-linearitet, variabilitet og konstruksjonsbasert læring er faktorer som bør tas hensyn til om man skal forstå utvikling i komplekse, dynamiske systemer som innlærerspråk.

Litteratur

- Boye, Kasper 2012. *Epistemic meaning: A crosslinguistic and functional-cognitive study*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter.
- Bybee, Joan 2006. From usage to grammar: The mind's response to repetition. *Language*, 2006, årg. 82, 711–733.
- Cancino, Herlinda, Ellen Rosansky og John Schumann 1978. The acquisition of English negatives and interrogatives by native Spanish speakers. I E. Hatch (red.). *Second language acquisition: A book of readings*. Rowley, MA: Newbury House, 207–230.
- De Bot, Kees og Diane Larsen-Freeman 2011. Researching second language development from a Dynamic Systems Theory perspective. I M. Verspoor, K. de Bot og W. Lowie (red.). *A dynamic approach to second language development*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 5–23.
- Ellis, Nick C. 2006. Cognitive perspectives on SLA: The associative-cognitive CREED. *AILA Review*, 2006, årg. 19, 100–121.
- Ellis, Nick C. 2012. Formulaic language and second language acquisition: Zipf and the phrasal teddy bear. *Annual Review of Applied Linguistics*, 2012, årg. 32, 17–44.

- Ellis, Nick C. og Fernando Ferreira-Junior 2009a. Construction learning as a function of frequency, frequency distribution and function. *The Modern Language Journal*, 2009, årg. 93 nr. 3, 370–385.
- Ellis, Nick C. og Fernando Ferreira-Junior 2009b. Constructions and their acquisition. Island and the distinctiveness of their occupancy. *Annual Review of Cognitive Linguistics*, 2009, årg. 7, 187–220.
- Eskildsen, Søren 2009. Constructing another language—Usage-based linguistics in second language acquisition. *Applied Linguistics*, 2009 org. 30 nr. 3, 335–357.
- Eskildsen, Søren 2012. L2 negation constructions at work. *Language learning*, 2012, årg. 62 nr.2, 335–372.
- Eskildsen, Søren 2015. What counts as a developmental sequence? Exemplar-based L2 learning of English questions. *Language learning*, 2015, årg. 65 nr. 1, 33–62.
- Eskildsen, Søren og Teresa Cadierno 2007. Are recurring multiword expressions really syntactic freezes? Second language acquisition from the perspective of usage-based linguistics. I M. Nenonen og S. Niemi (red.) *Collocations and idioms 1. Papers from the first Nordic conference on syntactic freezes*. Joensuu, Finland, 19.-20. mai 2006. Joensuu: Joensuu University Press, 86–99.
- Faarlund, Jan Terje, Svein Lie, og Kjell Ivar Vannebo 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Goldberg, Adele. 2006. *Constructions at work*. Oxford: Oxford University Press.
- Goldberg, Adele og Devin Casenhiser 2008. Construction learning and second language acquisition. I P. Robinson og N. Ellis (red.). *Handbook of cognitive linguistics and second language acquisition*. New York/London: Routledge, 207–225.
- Golden, Anne og Lars Anders Kulbrandstad 2013. Peilinger i pronomen. I M. Axelsson, M. Carlson, Q. Franker og K. Sandwall (red.). *Profession, politik, passion: Inger Lindberg som andraspråksforskare: En vänbok*. Göteborg: University of Gothenburg Press, 153–176.
- Hammarberg, Björn 2008. Konstruktioner som produkt och process: En studie av hur L1- och L2-talare utnyttjar «det är». *NORDAND Nordisk tidsskrift for andraspråksforskning*, 2008, årg. 3 nr. 1, 79–107.
- Heritage, John 2012. Epistemics in conversation. I J. Sidnell, Jack og T. Stivers (red.). *The handbook of conversation analysis*. Chichester: Wiley-Blackwell, 370–394.

- Horbowicz, Paulina 2017. Adverbial markers of modality in Norwegian L1 and L2 conversations. *Folia Scandinavica Posnaniensia*, 2017, årg. 23, 4–24.
- Horbowicz, Paulina og Marta Olga Janik 2018. Norske pragmatiske partikler i andrespråksbruk. En studie med data fra ASK-korpuset. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 2018, årg. 36, 451–73.
- Kärkkäinen, Elise 2003. *Epistemic stance in English conversation. A description of its interactional functions, with a focus on I think*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Langacker, Ronald 1987. *Foundations of cognitive grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Larsen-Freeman, Diane 1997. Chaos/complexity and second language acquisition. *Applied Linguistics*, 1997, årg. 18, 141–165.
- Lesonen, Sirkku, Minna Suni, Rasmus Steinkrauss og Marjolijn Verspoor 2018. From conceptualization to construction in Finnish as an L2. *Pragmatics and Cognition*, 2018, årg. 24 nr. 2, 212–262.
- Lesonen, Sirkku (under utgivelse a). Dynamic usage-based principles in the development of L2 Finnish evaluative constructions. *Applied Linguistics* (accepted for publication).
- Lesonen, Sirkku (under utgivelse b). Lexically specific vs. productive patterns in L2 Finnish Learners. *Language & Cognition* (accepted for publication).
- Lowie, Wander og Marjolijn Verspoor 2019. Individual differences and the ergodicity problem. *Language Learning*, 2019, årg. 69 nr. S1, 184–206.
- Lyons, John 1977. *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Løken, Berit 1997. Expressing possibility in English and Norwegian. *ICAME JOURNAL*, 1997, årg. 21, 43–60.
- Mortensen, Janus 2012. Epistemisk positionering i dansk talesprog. *NyS Nydanske Sprogstudier*, 2012, årg. 42, 62–91.
- Nistov, Ingvild, Hana Gustafsson og Teresa Cadierno 2018. Bruksbaserte tilnærminger til andrespråkslæring. I A.-K. H. Gujord og G. T. Randen (red.). *Norsk som andrespråk: Perspektiver på læring og undervisning*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 107–132.
- Ochs, Elinor 1996. Linguistic resources for socializing humanity. I J. Gumperz og S. Levinson (red.). *Rethinking linguistic relativity*. New York: Cambridge University Press, 407–437.

- Pietrandrea, Paola 2018. Epistemic constructions at work. A corpus study on spoken Italian dialogues. *Journal of Pragmatics*, 2018, årg. 128, 171–91.
- Roehr-Brackin, Karen 2014. Explicit knowledge and processes from a usage-based perspective: the developmental trajectory of an instructed L2 learner. *Language Learning*, 2014, årg. 64 nr. 4, 771–808.
- Sloetjes, Han, og Peter Wittenburg 2008. Annotation by category-ELAN and ISO DCR. *6th international Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2008)*. Max Planck Institute for Psycholinguistics, The Language Archive, Nijmegen, The Netherlands. Tilgjengelig fra: <https://archive.mpi.nl/tla/elan>
- Spoelman, Marianne og Marjolijn Verspoor 2010. Dynamic patterns in development of accuracy and complexity: A longitudinal case study in the acquisition of Finnish. *Applied Linguistics*, 2010, årg. 31 nr. 4, 532–553.
- Svensson, Snorre Karkkonen 2012. Modalitet og rammeverksnivåene. I C. Carlsen (red.). *Norsk profil. Det felles europeiske rammeverket spesifisert for norsk. Et første steg*. Oslo: Novus, 159–187.
- Tomasello, Michael 2003. *Constructing a language*. Cambridge: Harvard University Press.
- Van Dijk, Marijn, Marjolijn Verspoor og Wander Lowie 2011. Variability and DST. I M. Verspoor, K. de Bot og W. Lowie (red.). *A dynamic approach to second language development*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 55–84.
- Verspoor, Marjolijn og Heike Behrens 2011. Dynamic Systems Theory and a usage-based approach to Second Language Development. I M. Verspoor, K. de Bot og W. Lowie (red.). *A dynamic approach to second language development*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 25–38.
- Verspoor, Marjolijn og Marijn Van Dijk 2011. Visualizing Interaction between variables. I M. Verspoor, K. de Bot og W. Lowie (red.). *A dynamic approach to second language development*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 85–98.
- Verspoor, Marjolijn, Wander Lowie og Marijn Van Dijk 2008. Variability in second language development from a dynamic systems perspective. *The Modern Language Journal*, 2008, årg. 92 nr. 2, 214–231.
- Verspoor, Marjolijn, Monika Schmid og Xiaoyan Xu. 2012. A dynamic usage-based perspective on L2 writing. *Journal of Second Language*

Writing, 2012, årg. 21 nr. 3, 239–263.

Vedlegg 1. Oversikt over det innsamlede datamaterialet

prosjektuke	oppgave til semistrukturert intervju	Lengde Emilio	Lengde Linda
1	Juleferien din.	16:04	10:48
3	Bildebeskrivelse: Kong Olav på vei til Nordmarka.	20:09	11:57
5	Et sted du liker spesielt godt.	20:40	8:45
7	Vinterferien din.	16:52	12:39
9	Å velge utdanning.	16:59	15:03
10	Bildebeskrivelse: Kong Olav på vei til Nordmarka; om å snakke med ukjente og bli kjent med folk.	28:56	12:18
12	Trenger vi en påskeferie?	27:43	19:57
16	Fortell om kvalifiseringsoppgaven som du skrev på norskkurset.	29:57	--
17	Hvordan har dette studieåret vært for deg? Framtidsplaner.	27:19	14:49

Vedlegg 2. Oversikt over Emilios epistemiske konstruksjoner

Prosjektuke	1	3	5	7	9
Kategori 1	jeg tror at tror jeg det er jeg tror at det er tror jeg det var x tror jeg jeg vet ikke (x2) du vet at	jeg tror at det er tror det jeg tror det at x tror jeg jeg tror at det var jeg tror at det jeg vet ikke (x4) de vet ikke at det er vi vet ikke hvis han vet at det er jeg vite ikke hva	jeg tror det jeg trodde at jeg tror at det er jeg tror det var jeg vet ikke (x2) jeg vet ikke hva jeg visste ikke de heller	jeg tror det jeg tror det jeg aldri trodde at jeg	jeg tror det ja jeg tror at det er jeg vet ikke (x4) jeg vet at det er vi alle vet hva er
Kategori 2		det kunne være			
Kategori 3	jeg er ikke sikker	det kunne være mulig jeg er sikkert	det er helt klart	det er sikkert	det er sant
Kategori 4	kanskje faktisk selvfølgelig	kanskje (x6) faktisk (x5)	kanskje (x2) faktisk selvfølgelig egentlig	kanskje (x2) egentlig	kanskje (x3) faktisk selvfølgelig selvsagt jo (x3)

Prosjektuke	10	12	16	17
Kategori 1	jeg tror det ja x tror jeg (x3) jeg tror at (x2) jeg tror ikke jeg vet ikke (x3) jeg vet ikke hvordan å forklare da vet jeg ikke hva nå vet jeg at dette hvordan vet du at dette er vet du hva	jeg tror det x tror jeg (x3) jeg tror ikke det jeg tror for ... jeg tror at det er (x2) jeg tror at (x4) jeg trodde at det var jeg vet ikke (x2) jeg vet ikke hvis jeg vet ikke hvilken jeg vet ikke presis jeg vet at det er jeg vet ikke hva	jeg tror ikke at det er jeg tror at (x2) man tror man tror at de fleste tror det jeg tror at det jeg tror det er jeg tror at det er jeg tror ikke det jeg vet (x2) du vet ikke	jeg trodde det ville være jeg trodde at det (.) ville være som jeg trodde jeg trodde at x tror jeg jeg tror at jeg tror at det jeg vet ikke (x3) det vet jeg jeg vet jeg vet at (x2) jeg vet det
Kategori 2	det kan være det kunne være			det kunne være det kunne være
Kategori 3	det er sant	det er sant		det er sant (x10) jeg er usikker x er usikker
Kategori 4	kanskje (x7) faktisk selvfølgelig egentlig	kanskje (x7) selvfølgelig (x3) egentlig (x2)	kanskje (x3) faktisk selvfølgelig	kanskje selvfølgelig (x2) egentlig jo (x2)

Vedlegg 3. Oversikt over Lindas epistemiske konstruksjoner

Prosjektuke	1	3	5	7	9
Kategori 1	jeg vet at jeg tror x	hun tror det er hun tror hun tror at hon bare tror det tror jeg ikke han tror jeg er jeg tror også [det] jeg tror x jeg tror at jeg vet ikke (x3)	ja tror jeg det jeg vet ikke hva du vet jeg vet ikke hvor	jeg tror det jeg tror det er jeg tror at jeg tror x (x3) jeg tror jeg vet ikke jeg vet ikke hva (x2) jeg vet ikke hvorfor	jeg tror jeg tror x jeg tror det jeg vet ikke jeg vet ikke hvor man vet viktig jeg vet ikke hvorfor vi vet ikke nå
Kategori 3	det er sant	det er sant	det er sant (x2)	det er sant (x2)	det er sant (x7) er det riktig
Kategori 4	kanskje (x5)	kanskje (x14)	kanskje (x8)	kanskje (x5)	kanskje (x8) selvfølgelig (x2)

Prosjektuke	10	12	17
Kategori 1	x jeg tror jeg tror der er (x2) jeg tror når jeg tror nei hun tror det er hun tror jeg vet ikke jeg vet ikke hva jeg vet ikke hvorfor det vet jeg	jeg tror det er (x10) jeg tror fordi (x2) jeg tror det (x2) x jeg tru jeg tror (x2) jeg tror ja jeg tror at det er (x2) jeg tror x (x3) jeg vet ikke hvordan jeg vet ikke jeg vet ikke hvorfor jeg vet ikke hva du vet helt sikkert mange visste ikke hvem	jeg tror det er (x4) jeg tror at det er jeg tror at x jeg tror ikke jeg vet ikke (x2) jeg vet ikke hvor jeg vet ikke hvis jeg vet ikke hvorfor når jeg vite at
Kategori 3	det er sant (x7)	det er sant (x8)	det er sant (x14)
Kategori 4	kanskje (x10)	kanskje (x14) helt sikkert	kanskje (x4)

Summary

This article explores the development of epistemic constructions in two adult learners of Norwegian through dense conversation data collected over approximately four months during their second semester of Norwegian studies. The study approaches language learning from a dynamic usage-based perspective (Verspoor et al. 2011). The analyses show that constructions with *tror/vet* ('think/know') represent the most frequent pattern for expressing epistemicity, followed by adverbs (such as *kanskje* 'maybe') and adjectival constructions (*det er sant* 'that is true'). Modal verbs and modal particles with epistemic meaning occur rarely. There are qualitative differences between the two learners: One of the learners develops a more varied and flexible repertoire of epistemic expressions than the other one. The analyses further indicate that the constructions follow different developmental trajectories: Some constructions occur in increasingly flexible and partly schematized patterns (constructions with *tror*), while others mostly function as typical formulaic entities (*det er sant*). We argue that the data adds support to the relevance of usage-based principles, such as non-linearity, variability and construction learning in second language development.

Keywords: *Norwegian as a second language; epistemicity; constructions; Dynamic Systems' Theory; usage-based theory; longitudinal multiple case study*